

Jedna dívka, dva domovy

Je snadné přizpůsobit se životu daleko od domova? Zvyknout si na zcela nové podmínky? O tom jsem si popovídala s Fatimou ze Sýrie. V České republice žije pět let a za tu dobu už poznala, jaké největší nástrahy a překážky čekají na lidi, jako je ona. Na lidi, kteří hledají nový domov.

Se stále aktuální uprchlickou krizí kvůli válce v Sýrii se na území České republiky usazují noví lidé, které válka vyhnala ze země. Sešla jsem se s dívkou, která byla nucena z jejich země uprchnout. S rodinou se před pěti lety octli v Česku. Fatima Jaloutová, 23letá studentka žurnalistiky Univerzity Palackého v Olomouci, se se mnou podělila o zkušenosti spojené s jejich odchodem ze země a s učením se novému jazyku. Popovídali jsme si také o kulturních rozdílech a o tom, jak ji dnes, jakožto plnohodnotnou občanku České republiky, vnímají ostatní obyvatelé Česka. Z jejího vyprávění plyne příběh o tom, jak jí odhodlanost a motivace pomohla přizpůsobit se životu v České republice.

Stěhování ze Sýrie do České republiky

Fatima se s rodinou přestěhovala ze Sýrie do České republiky v roce 2012. S jejími rodiči a dvěma staršími bratry žije na bytě v Brně. Opustit svou rodnou zemi a přestěhovat se do cizího státu nebylo před pěti lety jednoduché, ale rodiče se tak rozhodli kvůli tehdejší situaci v Sýrii - místním nepokojům a začínající válce. V Sýrii totiž v roce 2011 začalo tzv. „arabské jaro“, což byla forma revoluce. Nakonec to vyústilo ve válku, která trvá dodnes, a tak dívka s její rodinou opustila Sýrii a rozhodli se přestěhovat do Česka, protože starší sourozenci Fatimy tu již dříve studovali a chtěli být všichni zase spolu. Na bydlení v jiném státě si podle dívky nikdy úplně nezvyknete, protože „doma je doma“ a až po pěti letech pobytu v našem státu má pocit, že je Česko jejím druhým domovem. Předtím, než se Fatima s její rodinou přestěhovala do České republiky, uměla česky jenom pár základních slovíček. Například počítat v češtině uměla, ale skládat věty ne. Naučila se však docela rychle.

Když dívčina rodina přijela do Česka a snažila se sehnat byt, bylo to pro ně těžší než pro ostatní lidi, kteří se tu už narodili. Podařilo se jim to zařídit a i když je mrzí, co se děje v Sýrii, a že kvůli nepokojům nemohli zůstat doma, vědí, že mohli dopadnout i hůře. Domov Fatimě chybí, ale je ráda, že má možnost žít v Česku v podstatě stejný život jako v Sýrii.

První týdny v novém státu

První týden a měsíc v České republice si Fatima moc nepamatuje a nechce si to ani moc vybavovat. Ví jen to, že ihned chtěla začít jazykové kurzy a naučit se česky. Když nastoupila do nové školy, brali ji jako cizinku. Učitelé ve škole byli skvělí, vycházeli jí vstříc, ale studenti ne. Dívka se se mnou podělila o příhodu, kdy se spolužáci měli ptát na otázky ohledně její prezentace do literatury. Vybrala si autora libanonského původu, který ale píše v angličtině a jedna studentka se zeptala, jaké jí připadá chování Arabů, což nebyla ani otázka k tématu. Po hodině jí ta spolužačka řekla, že Arabové jsou teroristi. Fatima se domnívá, že tady jsou takové názory docela časté a myslí si to hodně obyvatel Česka. Nejvíc jí štve, že si Češi myslí, že naše země je na daleko lepší úrovni než Sýrie, ale co se týče výplat a podobně,

kdyby tam nebyla válka, dívka by se vrátila zpátky. Nepochází z Afriky, kde nic není - byty nejsou ghetta, stany a podobně. V Sýrii měla její rodina byt o 200 m² a v Brně mají jen 75 m². A poněvadž jsou tam byty levnější, je větší možnost pořídit si byt sám.

Čeština a studium na české a sýrské škole

Čeština a studium na české škole je pro ni těžké. Umí mluvenou češtinu, ale ta spisovná čeština je pro ni mnohem těžší. Také český jazyk je bohatější oproti například angličtině, a proto se každým dnem učí novým slovům. Fatimě jsem pochválila její češtinu a obdivuji, jak rychle se naučila česky. Pomalu ani nejde poznat, že tu žije jenom pět let. Kromě češtiny se dorozumí ještě anglicky a angličtinu kromě žurnalistiky také studuje. Má pocit, že čeština jí dala hodně do života. Kdyby měla více času a motivace, vybrala by si světovější jazyk, který by použila na větším území, než je jenom Česko. Protože češtinu kromě České republiky téměř nikde ve světě nevyužije. Učila se také francouzsky a hebrejsky, francouzštinu si už moc nepamatuje, ale hebrejsky umí a dorozumí se. Od arabštiny se hodně liší - písmo je stejné, ale mluva úplně jiná. Pro srovnání, je to podobné jako čeština a polština - jde o podobný jazyk, ale kdo to nestudoval, těžko by rozuměl konverzaci.

Povídali jsme si také o studiu na škole v Sýrii, které je odlišné od školského systému, který máme v České republice. Podle dívky záleží na tom, jaký obor studujeme. Například studium medicíny nebo IT tady hodnotí Fatima jako kvalitnější a lepší. Střední škola se v Sýrii studuje tři roky, ne čtyři jako v Česku. Mají tři druhy škol - první jsou všeobecná gymnázia zaměřená na humanitní studia jako je literatura, dějiny a podobně, potom jsou školy, kde se studují vědy, ovládání počítače, matematika, to studoval například její bratr. A třetí typ školy je učiliště, kde se například učí, jak být automechanikem. Na univerzitu se dostane málo lidí. Nepíšou se přijímací zkoušky, ale usuzuje se podle bodů, co se dostanou u maturity. Systém, který je v Česku, přijde Fatimě méně návazný a méně smysluplný, poněvadž i ten, kdo má čtyři čtverky u maturity má možnost dostat se na univerzitu stejně jako jedničkář. V Sýrii je to jinak. Člověk se musí snažit a později se mu to vyplatí. V České republice se ke známám z maturitního vysvědčení moc nepřihlíží a dívka má pocit, že se tak neocení snaha středoškolských studentů s dobrými výsledky.

Kultura

Kultura v Sýrii se rozhodně liší od té v České republice. Fatima popsala, jak vnímá tyto změny, například co se týče mentality lidí, přírody, nebo celkově podmínek pro bydlení. V Sýrii byly před válkou vyšší výplaty než v Česku a každý si měl možnost koupit kvalitní, dražší auto, aniž by byl bohatý. Mentalita v celém arabském světě je vcelku jiná než tady. Rodina drží více pohromadě. Než se v Sýrii muž ožení, žije doma s rodinou. Arabové jsou také více temperamentní a možná i trošku vznětlivější povahy. Podle dívky jsou Češi naopak spíše klidní a tišší. Co se týče přírody, záleží na tom, kde se v Sýrii nacházíme. Mají moře, hory, poušť i lesy. Co ale Fatimě chybí je to, že jim nesněží tak moc, jak v Česku. Sníh však v zimě je. Jenom hned roztaje. V České republice se Fatimě líbí Morava i co se týče zvyklostí. Kdyby měla na výběr, bydlela by raději na venkově než ve městě. Například v Mikulově se jí moc líbí - také Hustopeče, Pálava a podobné oblasti.

Bojí se Češi cizinců?

Když jsem si s Fatimou povídala o kultuře a rozdílnosti obyvatel Sýrie a České republiky, zajímalo mě, jací podle ní Češi jsou. Podle dívky jsou Češi spíše chladní a neochotní, než přátelští a nápomocní. Ne všichni jsou takoví, jsou i výjimky, ale oproti její zemi se hodně lišíme. Došla na to, že Češi se hodně bojí cizinců, především cizinců z oblastí, odkud ona pochází. Máme předsudky, kterých se nedá lehce zbavit. Sdělila mi, že když ji místní lidé poznají trochu blíže, jsou na ni milí a tolerantní, i co se týče jejího temperamentu nebo třeba výslovnosti. „Záleží hodně na tom, jak si člověk, který se octne v cizí zemi, chce zvyknout,“ říká Fatima. „Když se sám nesnaží zapadnout, neučí se například jejich jazyku a nehledá si přátele, těžko se mu bude zvykat a těžko se tu bude cítit jako doma.“

Dívka zůstala v kontaktu se svými syrskými kamarádkami, i když všichni jsou už mimo Sýrii kvůli válce. Nicméně s hodně přáteli kontakt ztratila, poněvadž třeba ani neví, kde jsou. Kamarádky má i v Česku, ale kontakt šel navázat hůř. V Sýrii měla Fatima více kamarádek, protože byla okolo lidí se stejnými zvyky, jazykem a kulturou obecně. Dívka říká, že každý, kdo přijede do jiné země, musí si na místní kulturu víceméně zvyknout. Kultura v České republice je jiná než v Sýrii, a proto si rozuměla více s kamarádkami tam. Tady jejich kulturu málokdo zná, ale jsou tu lidé, které to zajímá a rádi se něčemu novému přiučí. Fatima je vděčná za to, že si v Česku našla kamarádky a má kolem sebe přátele, kteří jí ve škole pomohou, například s češtinou.

Náboženství

Povídali jsme si o náboženství, zda jsou mezi oběma zeměmi zásadní náboženské rozdíly. Velká část obyvatel v Sýrii jsou muslimové. Číslo se pohybuje někde na hranici 75%. Není to ale jediné náboženství, které v Sýrii mají - stejně jako v Česku, i tam naleznete alevity (11%), křesťany (4,5%) a další menšiny. Rodiče Fatimy jsou křesťané, ale ona není. Má tušení, že něco existuje, ale neví co, a proto se k žádnému náboženství neváže a do kostela chodí jenom na Štědrý den. Muslimové mají jiné náboženství než to, co vyznávají rodiče Fatimy. Ne každý Syřan věří v to stejné. A s válkou, která tam hrozí, se víra v Boha u některých lidí spíše vytrácí.

Rozdílnosti v běžných věcech

Zajímala jsem se také, jaký rozdíl vnímá dívka i v běžných věcech jako je jídlo a oblečení. Jídlo je v Sýrii levnější. Když se jde na východ, potraviny i oděv jsou levnější než na západě. Proto lidé v supermarketu nekupují dvě nebo tři rajčata jako v Česku, ale rovnou 1 nebo 2 kila. Okolní státy dovážejí potraviny ze Sýrie do svých obchodů, takže mají dobrý export. Nebo aspoň měli a Fatima doufá, že se to vrátí zpátky do původního stavu a ekonomicky se postaví zpět na vlastní nohy.

Doma vaří spíše syrská jídla, na která jsou zvyklí. Maminka se však naučila vařit i některá místní jídla, z nichž dívka něco chutná a něco naopak vůbec ne - třeba kynuté knedlíky jí nechutnají, přesto si je doma někdy udělají. Palačinky nejsou českým jídlem, ale hodně se tu jí, takže i ty doma dělávají. A potom třeba bramboráky, které jsou nejoblíbenějším jídlem Fatimy. „Nejsou moc zdravé, ale jsou strašně dobré,“ směje se dívka.

Oblečení se do Sýrie dováží většinou z Turecka, poněvadž i samotný styl, barvy, střih a podobně jsou velmi typické pro arabské oblasti, a například v Česku se moc nenosí.

Česko jako bezpečná země

Fatima vnímá Českou republiku jako bezpečnou zemi, ve které se nic zásadního neděje. Historicky se v Česku neválčilo v tak velké míře nebo tak drasticky jako třeba nyní v Sýrii. Je to malá země, která není střetem zájmů, a proto se tu cítí bezpečně.

Oblíbené město dívka nemá, ale vesnice na Pálavě má moc ráda. Například již zmiňovaný Mikulov a okolí, kde se dívce líbí příroda. Na Moravě se jí líbí více než v Čechách nebo v Praze. Když srovnává Prahu a Bratislavu, obě hlavní města, Praha je podle ní mnohem zajímavější. V Olomouci v parku je hrad, okolo kterého chodí do školy a velmi se jí ta stavba líbí. A v Brně občas chodí na Špilberk, který není moc daleko od místa, kde bydlí s její rodinou.